

ÉLET ÉS KULTURA

SZÍNHÁZ

BIZÁNC. A Szegedi Városi Színház a Bizánc-cal nyitotta meg kapuit a az új igazgató ezzel az előadással Herczeg legklasszikusabb színpadi művét a szabadtéri játékok városában a nemes értelemben vett piaci látványosságból ismét darabbá emelte: a szemnek-játszás művészete helyébe ismét a szó művészetét tette. Megértjük és méltányoljuk az új igazgató szándékait, hogy miért éppen a Bizánc-re esett a választása. A Bizáncot a legjobb drámáink között szoktuk emlegetni. Mondatai már szállóigékké váltak, s emberi figurái a mai társadalomban is élnek: ők a »belső front« el-
lenségei, a nemzeti elhitványosodás képviselői. Tehát a darab időszerű: az emlékeztetés és figyelmeztetés mindig időszerű.

Várható volt az is, hogy a rendezés és a színészek erejük legjavát adják a darabba. Tökés Annát már ismertük Iréne szerepében. Most is élveztük, hogy nemcsak akkor játszott, amikor szóhoz jutott: idegjátéka végig kísérte az egész darabot. Akár a császár, akár az udvari nép vagy a követek szavát figyelte, mindig leolvashattuk arcáról, hogy mit gondol, mit érez, vagy mit akara szép asszonyállat. Ladányi Ferenc Konstantin császára az első felvonásban még nem tudott igazán közelünkbe férközni, de a második felvonásban már igazi emberré melegegett. Lala Kalil szerepében szívesen hallottuk és élveztük Miskey József egészséges beszédtechnikáját. Ugyancsak a szép szóejtés adományával gyönyörködtetett bennünket a Giovannit megszemélyesítő Sz. Szabó István is, akinek szó-

cső-szerepe nem is adott alkalmat különösebb játéokra.

De nem feledkezhetünk meg a nagy némaszereplőről, magáról a színpadról sem. A mozaikos zöldarany bizánci terem a legszebb színpadi kerek közé tartozik, amelyet láttunk, és amelyben darabot életre lehet keltetni.

A Bizánc Both Béla rendezésében bizonyára azok számára is élmény volt, akik a szabadtéri játékok emlékét még nem feledték el. A közönség azonban mégis mást várt volna szívesebben, mert az a darab, mely a húszas évek elején anynyira a szívünkhöz nőtt, ma már kezd színtelenedni, és kezd inkább az iskolai, mint az irodalmi halhatatlanság klasszikusává válni. Úgy érezzük, hogy néha túlságosan »színpadias« az, amit a szerző a szereplők szájába ad, és most már imittamott húzni kellene a darabból. És nem érezzük klasszikusnak azt sem, hogy két ember a halál torkában nem drámai, hanem értekező stílusban példákkal tarkítva beszélget a nemzeti becsületről és töretlen logikával tanulságokat vonnak le a nemzet számára. Hiányzik valami abból, hogy a Bizáncot olyannak érezzük, amilyennek szeretnők. A shakespearei szabálytalanság hiányzik a darabból. Ma már nagyon felöltő nekünk a Herczeg-i elegancia, a sok jólfécsült mondat és kimért szellemesség. Ez a darab inkább mérnöki számítással, mint költői megérzéssel készült, és inkább megépítettnek, mint megírtak érezzük. Azzal a tanulsággal néztük végig színészeink becsületes törekvését,

hogy még mindig Shakespeare a legnépszerűbb »magyar« drámaíró, és Katonának, aki száztizenkét éve, s Madáchnak, aki hetvennyolc éve meghalt, még nincs utóda. S igen nehéz a dolga annak a magyar színgazgatónak, aki nem olcsó darabokkal akarja közönségét kiszolgálni. Ünnepi nyitánynak meg épenséggel nem sok magyar darab áll rendelkezésére, s ha nem akar mindjárt az első bemutatkozáskor nehéz darabbal a közönségre ijeszteni: a Bizáncot kell választania.

DOMINÓ. »Francia« darab: könnyed és könnyelmű. Néhány jó szerepet kínál a színészeknek, de ennek fejében nagy áldozatot kíván a nézőtől. Aki ezt a darabot igazán él-

vezni akarja, annak el kell felednie két órára, hogy manapság már divatját multa a házassáletnek az a beállítása, amit Marcel Achard vígjátékában láthatunk. Ma már a francia színpadi ízlés sem tekinti műlő epizódnak a házasságot. Hiába volt kitűnő Lorette szerepében Gálffy Marika, és hamisítatlan francia figura Ladányi Ferenc Dominója, a közönség nem tudott szívből kacagni a szellemes párbeszédeken vagy a meglepő fordulatokon. Tanulságos volt Sz. Szabó István magatartása a féltékeny férj szerepében. Megértjük, hogy ez a jó színész feszélyezve érezte magát a vígjátéki Othello szerepében.

SPECTATOR

ZENEI ÉLETÜNK

Azt mondotta egy alkalommal Liszt Ferenc, hogy a művész hallgatói előtt nem úgy jelenik meg, mint a vádlott bírāja előtt, hanem, mint az örök igazság és szépség tanuja az emberiség előtt.

Mi is, amikor zenei életünk főbb eseményeit mérlegelni próbáljuk, — nemcsak a szegedi eseményeket, hanem a tágabb értelemben vett Délvidék zenei jelenségeit is figyelemmel kísérve, — inkább csak arra a kérdésre kívánunk feleletet adni, hogy a kapott művészi élmény mennyiben volt az örök igazság és szépség tükröke; hiszen ugyancsak tudatában vagyunk annak, hogy még a kevésbé sikerült művészi est is mennyi fáradságot, esetleg komoly, őszinte törekvést követel rendezőtől, előadótól, közreműködőtől. Megállapításainkban tehát nem akarunk senkit sem »lebírálni«, nem akarunk senkit sem »tollhegyre venni«, — még ha talán meg is érdemelné... Nem »temetni jöttünk Caesart«, — de talán nem is csak dicsérni. A komoly mérlegelés egyedül a való ér-

tékek elismerése legyen: biztatni és kaptatni a kevésbé érdeklődőt is arra, hogy belássa és átélje tanulja a komoly művészet isteni voltát, és kialakítva a maga »művészi hitvallását«, csak a »művészet misszionáriusait« hallgassa, — ahogyan Liszt Ferenc a komoly művészt nevezte.

Nemrég még sokat vitáztak azon, hogy vajjon a rádió »komoly muzsikát«, vagy »könnyű«, szórakoztató zenét adjon-e inkább. A kérdés lényege abban rejlik, hogy aki milyen muzsikát tanult meg szeretni, élvezni, értékelni, azt fogja azután »könnyűnek«, szórakoztatónak, lélekűdítőnek nevezni. Aki nem szűnik meg helyes zeneművészeti érzékét továbbfejleszteni, aki hozzászokott, hogy a komoly muzsikában a világmindenséget betöltő elemi erők és értékek ki nyilatkoztatását lássa, az — még ha maga nem is játszik hangszert, — a »komoly« muzsikát, és csakis azt tudja élvezni még a pihenés és szórakozás perceiben is, míg pl. egy operett végighallgatása valóságos kínná lesz számára. A ponyvairóda-